

Cirkulärnr: 1989:117
Diariernr: 1989:2184
Handläggare: Jane Granström
Avdsek: KES Finans
Datum: 1989-10-19
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Rubrik: Kommunernas budgetläge inför 1990
Ersätter: 1988:107
Bilagor: Det kommunalekonomiska läget 1988--1990

Kommunernas budgetläge inför 1990

Avdelningen för kommunalekonomi och samhällsplanering har sammanställt bifogade promemoria om kommunernas budgetläge inför 1990. Promemorian har utarbetats för förbundsstyrelsen. Vi bedömer att också kommunerna har ett direkt intresse av denna information.

Vi ber samtidigt att få tacka de kommuner som besvarat vår enkät om 1990 års budgetförutsättningar m m.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunalekonomi och samhällsplanering

Karin Rudebeck

Jane Granström

Bilaga 1

DET KOMMUNALEKONOMISKA LÄGET 1988--1990

I denna promemoria redovisas vissa uppgifter om kommunernas ekonomi enligt bokslut 1988 samt hur kommunerna bedömer budgetläget inför 1990.

Uppgifterna avseende 1988 års bokslut baserar sig på en enkät till samtliga kommuner. Resultat från denna enkät har presenterats i en särskild rapport "Vad kostar verksamheten i din kommun".

Bedömningen inför 1990 grundar sig på en enkät till drygt 40 kommuner om budgetförutsättningarna inför 1990. Budgetförutsättningarna har också diskuterats vid tre budgetkonferenser som vi arrangerade under augusti och september.

KOMMUNERNAS NETTOFÖRMÖGENHET MINSKAR

Under 1988 använde kommunernas 88 procent av skatteintäkterna till att betala den löpande verksamheten och 2 procent för att täcka finansiella kostnader. Resterande del av skatteintäkterna räckte till att finansiera cirka 75 procent av investeringarna. Återstoden av investeringarna täcktes med upplåning. Skillnaderna mellan kommunerna är dock stora. En del kommuner finansierar samtliga investeringar med skattemedel medan andra helt måste lånefinansiera sina investeringar. Det finns även kommuner som måste låna till den löpande verksamheten.

Kommunernas nettoförmögenhet dvs tillgångar minus skulder har byggts upp (ökat) under de senaste åren och uppgår till cirka 30 000 kronor per invånare. Under de senaste åren har dock ett trenderbrott skett då nettoförmögenheten i 1988 års priser minskar.

Diagram 1 Förändring av kommunernas nettoförmögenhet (eget kapital) 1970--1988

Nettoförmögenheten minskar eftersom "skatteintäktsöverskottet" för närvarande är mindre än behovet av reinvesteringar.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR INFÖR 1990

Riksdagsbeslut

Riksdagen har under 1989 fattat beslut i ett antal frågor som berör den kommunala ekonomin 1990. De viktigaste besluten är följande.

* Skatteutjämningsavgifterna höjs från och med 1 januari 1990. Den allmänna avgiften höjs till 69 öre och tas ut enbart på det egna skatteunderlaget. Den särskilda avgiften skärps och 1990 är det 40 kommuner som får betala den särskilda avgiften. (Jämfört med 6 kommuner i år).

Kommunerna betalar därmed en allt större del av skatteutjämningsbidraget själva. År 1986 när skatteutjämningsavgifterna infördes motsvarande avgiftens andel av det totala skatteutjämningsbidraget cirka 10 procent. 1990 svarar avgifterna för 46 procent.

* Statsbidragen till barnomsorg höjs från och med 1 januari 1990. Eftersom någon följsamhet ej längre finns mellan statsbidragen till barnomsorgen och pris- och löneutvecklingen innebär riksdagens beslut endast att kompensation i princip ges för 1989 års pris- och löneökning.

* Det extra skatteutjämningsbidraget för 1990 uppgår till cirka 200 miljoner kronor. Beslut om fördelning togs den 14 september, vilket har redovisats i cirkulär 1989:107.

* Kompensation för den uteblivna beskattningen av företag respektive garantibeskattningen utgår med samma belopp som 1989.

* En tillfällig arbetsmiljöavgift införs från och med 1 september 1989 till och med 31 december 1990. De totala sociala avgifterna för kommunalt anställda uppgår därmed till 42.9 procent från och med 1 september 1989. För 1990 ökar de sociala avgifterna ytterligare genom att den kommunala kompletteringspensionen höjs med 0.3 procentenheter varvid de sociala avgifterna uppgår till totalt 43.2 procent från och med 1 januari 1990. För lärare, förtroendevalda med flera uppgår de sociala avgifterna till 39.0 procent från och med 1 september 1989 och även för 1990.

* Den sammanlagda effekten av de åtgärder som är direkt riktade mot kommunerna uppgår till cirka 0.4 miljarder kronor, vilket motsvarar 7 öre per skattekrona.

Priser, löner och skatteunderlag

Den genomsnittliga prisökningen mellan 1988 och 1989 beräknas uppgå till 6.8 procent. För 1990 bedöms den genomsnittliga prisökningen uppgå till omkring 6 procent.

För budgetåret 1990 ger Riksskatteverkets prognos över taxeringsutfallet en medelskattekraft på drygt 654 skattekronor per invånare, en ökning med drygt 9 procent jämfört med 1989.

Den totala lönesumman i riket bedöms öka med 10.5 procent 1989 och med drygt 8 procent 1990. Den totala skatteunderlagstillväxten antas öka med cirka 11.5 procent för budgetåret 1991 och med drygt 9 procent 1992.

PROGNOS INFÖR 1990

Konsumtionsvolym

I samband med budgetkonferenser i augusti och september månad har drygt 40 kommuner fått besvara en enkät om 1990 års budgetförutsättningar. Med utgångspunkt från budgetkonferenserna har vi gjort en bedömning av det insamlade materialet och beräknat konsumtionens volymförändring 1990. Uppgifterna är dock mycket osäkra eftersom de preliminära budgetförslagen i flertalet kommuner vid enkättidpunkten ännu inte bearbetats av budgetberedningen.

Den totala volymförändringen bedöms bli cirka 2 procent dvs ungefär samma tillväxt som 1989.

Den procentuella förändringen inom vissa program för de drygt 40 kommuner som besvarat vår enkät framgår av följande diagram

.

Diagram 2 Konsumtionsvolym 1990, programmens procentuella förändring

Även för 1990 bedöms den största utbyggnaden ske inom barn- och äldreomsorg. Detta gäller särskilt för de små och mellanstora kommunerna med ett invånarantal på upp till 70 000.

Utbildning samt den övriga verksamheten dvs individ- och familjeomsorg, fritids- och kulturförvaltning samt allmän och teknisk förvaltning ökar ungefär lika mycket för samtliga kommunstorlekar.

Sysselsättning

De preliminära budgetplanerna för 1990 tyder på att efterfrågan på arbetskraft i kommunsektorn kommer att öka med cirka 15 000 personer under året. Jämfört med de senaste åren skulle därmed en relativt kraftig ökning behöva ske om kommunerna ska kunna uppfylla sina budgetplaner.

Transfereringar

De helt dominerande transfereringsutgifterna för kommunerna består av socialbidrag och bostadstillägg till folkpension (KBT). För 1990 bedöms bidragen vara i princip oförändrade men med en svag tendens till ökning beträffande socialbidragen.

Investeringar

Enligt en bedömning av kommunernas preliminära budgetplaner inför 1990 beräknas en viss ökning av investeringarna ske jämfört med 1989.

Utdebitering 1990

År 1988 och 1989 ökade den kommunala medelutdebiteringen med sammanlagt 13 öre. Om de tre landstingsfria kommunerna inte räknas med stannar dock ökningen vid totalt 6 öre för 1989 och 1990.

Bedömningen inför 1990 är ännu så länge mycket osäker. En höjning av medelutdebiteringen med några ören är dock sannolik.

Enligt uppgifter från Landstingsförbundet kommer den genomsnittliga landstingsskatten att öka med minst 15 öre 1990.

PROGNOS INFÖR FRAMTIDEN

I samband med 1990 års långtidsutredning har vi tagit fram en s k baskalkyl för respektive år under perioden 1990--2025. Baskalkylen anger den förändring i verksamheten som skulle behöva äga rum med hänsyn till befolkningsförändringar och riksdagsbeslut. I baskalkylen ingår således bland annat en fullt utbyggd barnomsorg och ett förändrat huvudmannaskap för äldreomsorgen.

Tabell 1 Konsumtionsförändring för olika verksamheter perioden 1990--2000

Verksamhet	<u>Verksamhetens volymförändring i procent</u>						
	1990	1991	1992		1993	1994	1995--2000 snitt per år
Utbildning	-0.7	-0.4	-0.0	0.1	0.5	0.6	Barnomsorg 7.9
mannaskap	2.5	2.8		2.2		2.0	1.9 1.4) Övrigt
1.4 1.6			1.5	1.1	1.2	0.9	
Totalt	2.0	2.1	8.6	2.1	2.2	1.0	6.8

Enligt riksdagens beslut ska barnomsorgen (0-6 år) vara fullt utbyggd år 1991. I baskalkylen enligt tabell 1 har dock utbyggnaden lagts ut under perioden till och med 1995. Om riksdagsbeslutet om full behovstäckning ska uppfyllas 1991 skulle den totala volymförändringen för 1990 och 1991 uppgå till drygt 3 procent för respektive år.

Det närmare resultatet av vårt arbete med 1990 års långtidsutredning kommer att presenteras i en särskild rapport i början av nästa år.